

KAKO SI, DANILO?

Knjizi koja sledi, pijuckajući jedan duhoviti *cuvŎe*, dao sam naslov, ovako, velikim slovima: *CUVĚE*.

I ja sklapam svoju knjigu od slojeva različitih tekstova, kao što vinar komponuje svoje delo od različitih vrsta vina.

Knjiga govori o putniku, o jednom liku u odlasku koji se, ponekad, predstavlja kao Kaligaro, a inače umnogome liči na mene, a sa sobom je na ti, ohrabruje, ismejava, izaziva, ljuti i, neretko, najradije bi poslao sebe u pakao.

Ponekad ja govorim o njemu, ponekad on govori o sebi, konačno, on se oseća bolje u sebi, drugim rečima, ja ponekad postajem on, ako je tako zgodnije.

Javno razmišljanje je izrazito svojstveno Kaligarovom načinu života: govori o onome o čemu ga pitaju, ne izvrđava suštinu.

Gostujući profesor i putujući predsednik, čovek u godinama koji istrajava na svom putu, i pri tom štedro umuje o, reklo bi se, ničemu – što, ipak, bar na rečima, izrasta u nešto.

Sledi vrh svoga pera i naslućuje ljudske odnose, svakodnevno udovoljavanje obavezama, raditi svoj posao i ne pričati mnogo o tome, poštovanje prakse.

Dreždi u Berlinu, na obali Šprea, pod jednom golemom žutom vrbom, žuti tepih opalog lišća pokriva i tlo.

Ova reka se jedva kreće, lađe zvučnih imena, kao *Kraljica Šprea*, na primer, vozikaju turiste dole i gore, motorni brodići isplivljavaju na porodične izlete, mladi muškarac jednom rukom drži kormilo, drugom prinosi ustima šolju s kafom.

Kaligaro čeka autobus, u vazduhu nepomično lebdi vilin konjic, trava je žuta, suva, borovima su klonule grane.

Pod širokom krošnjom kestena vremešna gospođa drži čas scenskog pokreta, njena prijateljica, jedna druga sedokosa gospođa, stisnutih usana, strogo je nadgleda s klupe.

Nedaleko odavde, na početku Migelštrase, stanovao je doktor Kafka, ako bi seo pored njega, Kaligaro bi s njim razgovarao o putovanjima.

Putovanje je nadmoć u odnosu na one, i na ono što napuštamo, ali je i osećanje manje vrednosti u odnosu na ono gde stizemo – neznanje, nepripadanje, zavisno gostovanje.

Ovo putovanje sad nije nalik na bekstva iz detinjstva, već izlet u beli svet, prilika da nas obuzme zanos stranstvovanja i, kasnije, čežnje za povratkom.

S nepoznatim mestima Kaligaro je u istim takvim virtuelnim odnosima, kao i sa nepoznatim ženama.

Ugleda čovek za doručkom u hotelu jednu ženu, i u stanju je da se poigra s mišlju kako bi bilo da sad on sedi na mestu onog muškarca, kad bi sad on silazio iz sobe s ovom ženom, u hotelski restoran gde je na jednom dugačkom stolu postavljeno sve što ljudi vole, ujutro, da jedu i piju.

Dama počinje da doručkuje, kaže nešto muškarcu pored sebe, ipak je bolje što Kaligaro ne mora s njom da provede dan, mada je dama uistinu besprekorne lepote. Izvadio je povratnu kartu za sledeću knjigu, i to je jedno kružno putovanje, polazi da se zatvori u nju i, potom, pokušaće da iz nje nekako izvuče živu glavu. Zапetljava se u novu knjigu, i taman kad se iskobelja iz nje, stropoštava se u sledeću!

Jedan Kaligarov pol je predsednik, a drugi je pustinjač.

Njemu je najjednostavnije da se najbolje oseća baš tamo gde se nalazi.

Da bi se osećao dobro dovoljna je i elipsa svetlosti stone lampe u hotelskoj sobi, kad je već sklonio kožnu mapu i ostale nepotrebne stvari sa stola i ako mu je već pošlo za rukom da zaboravi i to, da sedi naspram ogledala.

U najboljoj je formi kad, u dokolici, kruži oko sebe pogledom.

Kaligaro isprobava novi diktafon, iskušava onaj proces koji je ranije nazivao hrljenjem, kad pisanje ne sprečava uobličavanje teksta, jer brzina uobličene misli dostiže brzinu neprekidnog, živog govora.

Jezik se, u svakom slučaju, vrti brže od pera.

Protelih godina Kaligaro se opredelio za pomičnu tačku gledanja, onu nalik na klatno, kao najcelishodniju metodu razumevanja.

Putnik pristaje na rizik, ne traži najveći stepen sigurnosti, zna da su žrtve bezumnih klanja najčešće oni koji su se, tražeći sigurnost, povukli u svoja sela.

Život upliće slučajnosti i pretvara ih u moralne nužnosti. Kako bi i mogao zaista da bude u pravu kad niko nikome nije dobar do kraja? Čovek sklon da sudi o drugima voli da se naljuti, a Kaligaro obično nervira one koji zadovoljstva nalaze u napadu na druge.

Božansko je poistovetio s razumevanjem, i zato je u Japanu, kad su ga ispod krošnje jednog ginkoa, „stabla sa zlatnim plodom“, upitali šta je njegova filozofija, odgovorio nakaznom rečju komprehenzionizam, budući da je u ovakvim slučajevima upotreba latinskih reči najadekvatnija.

Religija razumevanja? Razumevanje je bar toliko nemilosrdno koliko i milosrdno.

Proplanak, obala, žuto i ljubičasto poljsko cveće, smrtna vodena površina osuđena na oluju.

Postoji kroz svoje tekstove, uglavnom pisane, ali ponekad i živim rečima improvizovane.

Dobio je dovoljno pohvala i lepih želja, ponešto i grdnji, mnogo je već reči potrošeno o njemu.

Pustimo sad ovog čoveka da se muva još neko vreme, da se pojavljuje, da nastupa.

I Apoliner kaže, kad bi imao četiri kamile obišao bi s divljenjem svet, nije ni on imao četiri kamile, nema ih ni Kaligaro, ali je ipak tako uredio sebi život, da je mogao da ode i da se vrati, da se otvori i da se ponovo povuče u sebe, jer su mu samoa i udaljavanje bar toliko potrebni, koliko i zajedništvo.

Kad ne bi dozvolio sebi živahno i napetostima zasićeno prolaženje vremena, nema sumnje da bi se, jednom, naprosto ukočio.

Čim vrhom nosa dotakne predmet, više ga i ne vidi, pa mora da se udalji i da se ponovo vrati, ovo, kameri slično kretanje njegovog unutrašnjeg oka čas uvećava, čas umanjuje, baca u zaborav i nanovo otkriva.

Kaligaru se čini da postoji samo dok se kreće, dok radi, dok je u stanju da pruži nogu napred u prostoru, odlazi da bi se mogao vratiti, ovo samoukidajuće, samoponištavajuće kretanje u Kaligaru pobuđuje spokojstvo.

Krajem meseca Kaligaro se ukrcava u avion, ponaša se krajnje celishodno, preispoljni pešak iznad oblaka, odlazi nekud, pa se vraća. Jedva čeka da se vrteška zavrti, da se oglasi mehanički klavir, da počne vrtoglavo kruženje!

Kaligaro baca čežnjive poglede na čašu crnog vina, treba samo da ispruži ruku, u sklopu istog pokreta s poslužavniku diže i kutiju šibica na čijoj etiketi filozof Ernst Bloh pripaljuje lulu. Male naočari čine njegovo lice sličnim kakvoj sovuljagi, dim iz lule pokriva mu usta, pogled mu je usredsređen na plamen palidrvca. Bloh je uvek svoja, ali i tuđa razmišljanja nastojao da usmeri ka budućnosti, nije davao prostora prošlosti, očaju, smrti, što je intelektualna greška. Kaligaro nije u stanju da bez ostatka uživa u životu bez kušanja ukusa smrti.

Bilo je nekoliko brakova, dece iz više nasada, zatim su sledili i unuci, i još uvek je živ, još je spreman da zalegne, izbegao je i tu i tamo opasne udarce sudbine koji druge nisu zaobišli.

Veliki je pojednostavljiivač, zadovoljava se laganim njihanjem grane ispred prozora, zadovoljava se linijama svih sredstava peštanskog javnog saobraćaja, putuje štedro, napunio je šezdeset i petu, ima pravo na besplatnu vožnju tramvajem, autobusom, lađom i vozom, nasumice se penje i silazi, do poslednje stanice, do okretnice i nazad, svaki grad zaslužuje da ima obožavaoce. Ponekad odsedne ili prenoći negde u unutrašnjosti.

I minimalni prostor je veliki prostor, sad ipak preduzima jedan osvajački pohod, naumio je da obiđe Budim i Peštu, eto mu pustolovine.

Jednostavnijih večeri noćiti u vlastitom krevetu, posetiti vlastitu porodicu i, sutradan ujutro, probuditi se u vlastitoj biografiji.

Pustolovina se može svakodnevno ponoviti, patroliranje na granicama svog poseda. Borba protiv sužavanja životnog kruga.

Svakog jutra se okupati i obući čisto rublje, peglanje se može zanemariti, a ponekad i brijanje, tada s nemalim uživanjem trljamo nadlanicom bradu.

Podimo nekud daleko, da ne budemo stare keše, preduzmimo neobjašnjiva i, čak, unekoliko suluda putešestvija.

U selu sasvim lepo živimo jedni pored drugih, između dveju susednih kuća nema ničeg osim nekoliko vočki, i psa.

I starice se lepo slažu, ćopaju sa štapom, teško telo, iskrivljeno telo, nije ga lako nositi, ali u moj vidokrug ne ulazi niko, ovde podrhtavanje lišća čini svekoliko kretanje.

Pomalo se i stidim što je ovo odsustvo ljudi za mene slika sreće, zato me i ne privlače popularna letovališta, zato i odlazimo na plivanje na jedno manje poznato jezerce, nastalo na mestu napuštenog kamenoloma.

Sreću čini i krupno telo prostora oko nas i bezmalu neuznemiravana samoća, i ne verujem da je to tako samo zbog starosti.

Na obali jezera neko igra picigen, ili pravi krokodila od peska, ili pohrli u vodu i zapliva leptirovim stilom.

Prolazimo između brežuljaka prekrivenih vinogradima, crkvenih tornjeva, preko pruge, pored seoskih krčmi i prodavnica, iz dimnjaka se još ne vije dim, vetrovi, koji duvaju čas s ove, čas sa one strane, ljuljuškaju grane.

Uspostavljam poprišta i vremenske odsečke, današnja radnja romana je kružna šetnja Budimpeštom.

Ako je ovaj svet Božji roman, mogli bismo s pravom pomisliti da autor nijednom svom protagonistu ne uskraćuje elementarno razumevanje.

Ne bismo se tačnije izrazili ako bismo umesto Boga rekli: slepo uobličavanje.

Iz minuta u minut gubim čitav svet, nikoga nisam izgubio.

Obidimo svet, pa ga onda lepo napustimo, istupimo i iz sopstvenog tela.

Tumaranje po Budimpešti i po belom svetu, gradovi se u mom mozgu stapaju jedan u drugi. Vraćam se sa suprugom umoran iz posete, iz velikog i bučnog društva, i potom se svako povlači u svoju sobu.

Na koliko sam samo mesta stanovao! Bio sam u stanju da se u svakoj hotelskoj sobi prepustim doživljaju doma.

Ova kružna kretanja su užljebljena jedno u drugo poput članaka kišne gliste, ili spojena poput beočuga lanca.

Deca odlaze u svet, pa se vraćaju.

Ribarski čamci ranom zorom isplovljavaju na pučinu, predveče se okupljaju u luci.

Ja sam istraživač linije života, i sopstvenu biografiju bih okvalifikovao kao temu istraživanja, pisanjem sam je učinio javnim dobrom.

Kad u vidu praha i pepela jednom negde u okolini budem pronašao svoj mir, moći će bilo ko da posegne za mojom biografijom.

Sve što se dogodilo, mora da tinja u meni, iz sećanja je moguće izvući mnogo više no što sam verovao.

Tražio sam odgovor na pitanje kako da živim, šta da radim, svi traže nešto slično, istinu vlastitog života.

Moj život nije bio poraz, možda više odgovor na jedan izazov, rešenje jednog zadatka.

Izazov stiže spolja, od istorije, slučaja, volje viših sila, igre sudbine.

Mogu pretpostaviti da ne postoji neka viša volja, već samo naša, vlastita, u nepreglednoj šumi volja drugih ljudi.

Ako sudbina nije ni dobra ni zla, jer je lišena svakog vrednosnog sadržaja, jer sudbina nema moral, onda ne možeš promišljeno verovati u to da će dobro biti nagrađeno, a zlo kažnjeno, premda se ponekad i to događa.

Ako nema više sile, više vlasti, onda njenu ulogu mora da ispuni svet ljudske uobrazilje, ili makar pojedinačne ličnosti.

Govorimo o sebi kao da podjednako vidimo sebe i s visine i iz dubine.

Postoji ono što ljudi tvore, postoji ono što sami činimo.

Bili smo pomalo potišteni od podmukle nostalgije – ko zna za čim?

U jednom, inače prisnim vezama prepletenom društvu, iznenada su se rasplamsale ostrašćene verbalne zađevice, najpre smo se ponosili smelošću nekih svojih prijatelja, a odmah potom izvesnom promenom raspoloženja, te iste junačine uzete su

na zub – sentimentalna zloba, prijateljsko opanjkavanje, moralisanje, unutarporodična pakost – potom je i to uminulo, prepustilo mesto šaljivom odobravanju.

Nije se radilo ni o kakvoj tvrdoj, hladnoj, trajnoj odbojnosti, već naprosto samo o užitku u ogovaranju, bez čega bismo se u tom trenutku, valjda, grdno dosađivali.

Ova knjiga govori o odsustvu, jednakom prihvatanju kako rasejanja, tako i okupljanja, ovako – u kretanju sličnom kretanju klatna – održavamo pripadnost.

Na taj način jedan narod postaje nepobediv, jer i svojom izdvojenošću održava zajedništvo s ostalima; to rasejano zajedništvo je strategija manjina, čas je na dnevnom redu rasejanje, čas okupljanje. Ova svakodnevna dijalektika, to živo zajedništvo jutarnjeg ustajanja i večernjeg počinka, početka i kraja, jeste naš gospodar i naredbodavac.

Uzleti i padovi, ideje prosvetljavanja i zaglupljivanja ne povređuju jedno drugo.

Naspram ovog ja, kojim raspolazem, odnosno naspram mene se nalazi jedno ti s mnoštvom lica.

U njemu se nalazi moja žena, moja mati, deca, prijatelji, ljudi oko mene, ovde u Budimpešti, ili širom sveta.

I s mrtvima možemo da nastavimo razgovor tamo gde smo prekinuli.

Ako bi sad lštvan, moj brat od tetke i moj drug (mrtav je već četrdeset i tri godine, bili smo vršnjaci), zazvonio na vrata, temeljno bismo porazgovarali, onako kako smo to činili pre pedeset godina.

lštvan bi i te kako koristio svoje oči, pažljivo bi se osvrtao oko sebe i razmišljao bi o onome što bi čuo od mene, postavljao bi pametna, suštinska pitanja.

Odkorašnje je iskustvo da se razgovori sa starim prijateljima, nekadašnjim školskim drugovima, i posle poluvekovne pauze, nastavljaju neverovatno lako i prirodno; zajedničko poreklo rađa čvrstu prisnost.

Zahvaljujem se na svemu što sam dobio, na svakom meni podarenom prostoru, selu, livadi, gradu, radujem se svemu što mi ti daješ, rekao sam jednoj dami mladaččkog izgleda koju već četvrt stoleća bliže poznajem.

Ovo što postoji, i to je golemi prostor oko mene, ali i onaj na koji se pruža pogled s prozora, čak i ova mogućnost da uputim nekoliko reči našem psiću Picuru, meni je dovoljna. Čini mi se da razume to što mu govorim, oslovljavam ga sa maestro Picur, na našim šetnjama pokazuje na delu svoju nadasve zavidnu kulturu mirisa.

Najveću radost, međutim, nalazi u tome ako može u žestokom trku da pojuri prema daleko bačenoj teniskoj loptici, da je zgrabi dok se ona još poigrava na travi, i da je trijumfalno vrati, ali je još drži među zubima, neće odmah da je preda, više voli da je sami uzmemo iz njegovih usta, ali ja to ne činim, posle nekog vremena pitomo je spušta pored mojih nogu, pa me čukne.

U kući su se svi siti najeli, Aron slika mačkastog zmaja, Žuži je uplela kosu u bezbroj tananih kíkica, Joži je u Kesthelju, sa petoricom drugara, na jedrenju.

Jedan manji dečak, Janči, kaže da je petnaestogodišnji Joži najnevaljaliji, svake večeri izlazi, igra bilijar i u zajednički šator se vraća kasno uveče s buljukom devojčica.

Možda će Jožiku baš to da zaštiti od iskušenja ljubavi, to što je vazda okružen devojkama, pa se stoga radije povlači u ugodnu osamu.

Izlazimo, maestro Picur, zar ne, izlazimo u vrh bašte, na pedesetak metara od kuće, gde više oko nas nema ničeg, osim onog što smo poneli.

Postoje oko mene ljudi, svima želim sve najbolje, koliko mi je poznato, nisu zlikovci, niti sam s njima u zavadi, stoga ih sve aminujem, neka samo budu onakvi kakvi jesu, neka im sudbina podari ovozemaljski mir i umanji svakovrsne terete koji ih more, neka stvori ravnotežu spoljnih i unutrašnjih pritisaka u kojoj se slobodno, i bez napora diše, a mozak štedro radi.

Klanja se divlji kesten i španska višnja, s leve strane lešnik, a s desne diskretno ošišana zova, sve odreda dobrohotna bića.

I njima želim kruženja, u meri i u vidu koji im priliči, vrtešku svakodnevice, i lepo napeti luk godine.

Ni za sebe ne bih rekao da sam dostigao stanje odsustva svih želja; dao sam da se struja sprovede čak ovamo, do kamene kolibe u vrhu bašte, kako bih mogao da unosim tekst u ne znam koju već po redu elektronsku beležnicu (*notebook*).

Dve su mi već ukrali, odneli rečenice zajedno s elektronskim dosijeima u koje su bile složene, ne zanima ih tekst, već samo mašina.

Policijci u starom režimu pokazivali su više poštovanja prema supstanci.

Tako su naše muke, degradirane, postale naprosto smešne, ukrali su mi mašinu u mom prisustvu, lepo su se ušetalu u kuću dok sam ja u osvetljenoj sobi, pored uključenog radija, dremao.

Odličan je posao napravio taj, po svemu sudeći mlad čovek koji je, u odlasku, zavirio još i u Jutkinu sobu, i strpavši pod mišku i njen računar, bez žurbe izašao na tihu seosku ulicu gde ga je ispred susedne kuće već čekao automobil.

To nas upozorava da budemo oprezni, snimi i odštampaj sve, čuvaj svoj rad.

Budući da decu imam samo usled začeca, ali ne i bremenitosti, s dvojbenom ljubavlju treba da čuvam ono što mi je iz glave izašlo, svoju umnu emanaciju. Našu mušku nesreću pokrivamo priklanjanjem božanstvu računara.

Kaligaro je ono treće lice koje oblačimo sobom, kao kakvim kaputom, on je taj kojem prepuštamo prtljag, neka ga samo tegli, sam je, uostalom, na to pristao.

Čovek u ovom dobu, prevalivši sedamdesetu, rado predaje, prepušta, dotura loputu hitrijem napadaču, drugima servira šansu i tanjir.

Kaligaro ne samo da je zadovoljan ovom ulogom prenosnika, postao je i saučesnik tog kružnog kretanja, voli to što mu je povereno.

Ulazi na okretna vrata i izlazi, ne ostaje predugo unutra, nigde ga ne drži mesto.

Odlasci i povraci, uzleti i padovi, njemu se jesenja uvenulost ne dopada samo u svetlu nade u prolećno pupljenje.

Kaligaro je rešio da, kao veseli penzioner, proputuje zemljom, ujutro bi izašao ne neku od železničkih stanica i oputovao nekud s malom torbom o ramenu.

Ne zna šta traži, verovatno ništa, možda je tražio ono što je našao.

Dovoljno je da se s Jutkom, nogu pred nogu, odšeta na brdo do kapele, ili do lavljeg izvora.

Neka samo Joži skoči na svoj lagani, i od zvuka brži bicikl koji je na buvljoj pijaci kupio od Cigana koji nisu baš sasvim ispravno došli do njega.

Postao si jatak, sine moj, kažem, a on se slatko smejući.

Oseća se odlično u svojoj koži, juri na tenis ili na jedrenje ili na fudbal ili da, u dokolici, zaluđuje devojčice.

Teniski partneri, oni nadomak pedesete, za njega su već fosili koji nisu u stanju da se kreću.

Vide li mladi išta zanimljivog u mom fatalizmu?

Na to bih rekao samo toliko da u svakoj situaciji možemo uživati, ako oči držimo otvorenim.

Kaligarovo nasleđe je prilično raznovrsno, i dobro, i rđavo, prihvata ga u celini s porodicom, ličnim podacima, slučajnostima, neprijatnostima, to mu je zapalo, toliko je bio u stanju da pruži.

Her Profesor će možda dobiti još jedan krug.

Koliko je to? Sedam godina? Deset?

Kandidovaće se za još jedan ciklus. Ne predsednički, nego životni.

Možda će tek posle ove odgode morati da se pojavi na prijavnici nebeske kasarne.

Krug koji iscertava lunjajući po selu i posećujući nekoliko odabranih ciljeva, još je potpuno saglediv.

U taj krug se ne upliću tuđe, zle volje, već samo ljubazni pozivi. Pod njegovim prozorima sad ne kloparaju oklopna vozila okupacionih trupa.

Može da bude srećan jer, iako mu je lice od ujeda ose opasno nateklo, zahvaljujući injekcijama steroida i hladnim oblozima, posle tri dana otok je splasnuo, ukratko, svaki ujed prolazi.

Smešne sitnice mogu nam doći glave, možemo pobrkati lekove i, zbogom svete.

Može nam iz suprotnog smera naići dremljivi vozač kamiona, pred svakom spuštenom rampom na ukrštanju pruge i puta možemo da pohvalimo njenu lepotu, evo, nećemo se sudariti s lokomotivom.

A kad munje presecaju nebo, samo se smejujimo poput zluradog miša, jer ispod krova posmatramo oluju.

Stiže nam supruga s pijace i vadi iz korpe namirnice svežih boja, jedna je primamljivija od druge, od tog prizora me ne odvaja ni udaljeni zvižduk lokomotive.

Čovek može dugo da razgleda crvenkaste šare pljosnatog konjskog boba, oko velikog lonca širi se teška masa mirisa kivanog pasulja s domaćim kobasicama, i probijajući se iz pećnice u ljupkim talasima ispunjava čitavu kuhinju miris karanfilićima začinjene pite s jabukama. U dve reči, uslovi za sreću su dati, vreme je, štavise i za umerenu samohvalu, Jutka prevozi muža u obližnju Tapolcu gde su u jednoj štampariji umnožili i plastičnom spiralom uvezali dva primerka svakako ne presne, ali još ni sasvim zrele varijante teksta novog romana. Kao da u njemu stanuje nekakav školski nadzornik koji svakodnevno kontroliše njegov učinak, tražeći da mu pokaže domaći zadatak.

Čeka da ga Jutka pozove na ručak, novine više ne pominju tropske vrućine, pala je kiša, ali zemlja je još suva.

Da, Gospodine, može se reći da je ovo kruženje pomalo jednolično, pa i sitničavo zbog ponavljanja koje se u njemu krije, ali, dobri Gospodine, niste li baš Vi odredili i Suncu i Mesecu kružne putanje, i niste li Vi inženjer ovog sveobuhvatnog kružnog kretanja?

I šta bi drugo i bilo zanjihano klatno, nego takođe jedno svojevrsno kružno kretanje, pa čak i damar srca, jedan–dva, jedan–dva, i potom samo jedna opružena i ispravljena linija.

Pre deset godina, na današnji dan, pozvao sam Danila, rak mu se tada već proširio i na kičmu, iskrcao se iz aviona i počelo je užasno da ga boli, već je samo morfijum bio nekakva pomoć. Za samoubistvo više nije imao snage, nije se već bojao smrti, samo telesnog bola, rapidno je slabio, teško je govorio, bolničkim kolima je svakodnevno prevožen na zračenje. Rekao je da dobro postupaju s njim, Bernar Anri Levi je za njega obezbedio najboljeg lekara u Parizu, preostaje mu još nekoliko nedelja. Te godine je u teksaškom Ostinu umro i Donald Bartelmi, takođe od raka.

Šta da kažem Danilu? Za njega postoji samo sadašnjost, bol i neznanje. Samo položaj tela, čekanje na bolničarku i ubod igle.

Šta radiš? Danilo: evo, umirem.

– odlomak rukopisa novog romana –

